

UNIwersytet Zielonogórski
Wydział Nauk Społecznych
mgr Nikola Antosik-Kot

ISTOTA I Znaczenie Rodziny Dorosłych Dzieci
Z Rodzin Niepełnych – Perspektywa Biograficzna

Streszczenie rozprawy doktorskiej

ROZPRAWA DOKTORSKA

NAPISANA POD KIERUNKIEM

dra hab. Mirosława Kowalskiego, prof. UZ

Rodzina niezależnie od tego, jaka struktura ją charakteryzuje jest pierwotnym bytem egzystencjalnym każdego człowieka. To w niej bowiem odbywają się wszelkie oddziaływania, które znacząco determinują rozwój i funkcjonowanie jednostki na różnych etapach jej życia. Rozprawa doktorska nosząca tytuł *„Istota i znaczenie rodziny dorosłych dzieci z rodzin niepełnych – perspektywa biograficzna”* została poświęcona istotnej tematyce, która niemalże od zarania dziejów odpowiada aktualnym problemom społecznym w zakresie jednej z subdyscyplin pedagogiki. Mianowicie mowa o pedagogice rodziny, o której mogłoby się wydawać, że powiedziano wszystko. Natomiast trzeba podkreślić, że problematyka rodziny była, jest i będzie doniosłym obszarem poznawczym, przede wszystkim ze względu na ciągłe i różnorodne przemiany zachodzące w każdym kolejnym pokoleniu. Czyni to ów paradygmat badawczy potrzebnym intelektualnie, naukowo i badawczo.

Przedmiotem niniejszej rozprawy doktorskiej jest postrzeganie istoty i znaczenia rodziny przez dorosłe dzieci pochodzące z rodzin niepełnych (rozbitych lub osieroconych). Analizę poznawczą problematyki oparto na perspektywie biograficznej, która pozwala badaczowi przenieść się w przeżycia, doświadczenia i odczucia narratorów z rodzin niepełnych. Narracje biograficzne, czyli opowieści o życiu konkretnej osoby stanowią w naukach społecznych cenne narzędzie pozyskiwania najbardziej jakościowego materiału badawczego w konkretnym obszarze poznawczo-naukowym.

Zważając na problematykę rozprawy doktorskiej, sformułowano trzy cele główne, które obejmują cel eksploracyjny, cel opisowy i cel wyjaśniający. Celem eksploracyjnym jest zbadanie, jak narratorzy postrzegają istotę i znaczenie rodziny pomimo niepełności rodziny w dzieciństwie. Następny cel opisowy stanowi przedstawienie oddziaływań niepełności rodziny w dzieciństwie na postrzeganie własnej rodziny dorosłych narratorów. Z kolei cel wyjaśniający zmierza do analizy i skonkretyzowania schematów, które poprzez doświadczenie niepełności rodziny determinują rozwój społeczny i emocjonalny, w tym podejmowanie życiowych decyzji dotyczących rodziny.

Rozprawa doktorska składa się z dwóch rozdziałów teoretycznych, rozdziału metodologicznego oraz części empirycznej przedstawiającej fragmenty wypowiedzi badanych, które z kolei posłużyły analizie i syntezie wyników badań własnych.

Dwa rozdziały teoretyczne stanowią pewnego rodzaju rozbudowane wprowadzenie do problematyki, wokół której skupiono rozważania empiryczne. W rozdziale pierwszym skupiono się na analizie kategorii pojęciowych w zakresie istoty i znaczenia rodziny. Wspomniana analiza terminologiczna obejmuje przegląd treści teoretycznych w kontekście wieloaspektowego rozumienia pojęcia rodziny, typologię rodziny i charakterystykę poszczególnych struktur, zagrożenia społeczne i patologie w kontekście zmian w funkcjonowaniu modelu rodziny, a także przegląd dotychczasowych badań w zakresie rodziny jako elementu wartości życiowej. Rozdział drugi dotyczy *stricte* teorii problemu dorastania jednostki w rodzinie niepełnej oraz jej funkcjonowania w dorosłości. W tymże rozdziale poruszono tematy związane z rozwodem rodziców oraz psychospołecznego kontekstu tego wydarzenia warunkującego funkcjonowanie dziecka w poszczególnych etapach kryzysu i w dorosłości. Kolejny opisany problem dotyczy kwestii śmierci bliskiej osoby a determinantów funkcjonowania dziecka. Następny obszar obejmuje problematykę samotnego rodzicielstwa i roli ojca/matki w rodzinie. Niemniej inny kluczowy aspekt, który poruszono dotyczy roli dziadków w wychowywaniu wnuków w zakresie relacji i wymiany międzypokoleniowej. Co istotne podjęto również przegląd wyników badań nad dorosłymi dziećmi z rodzin niepełnych.

Trzeci rozdział poświęcono metodologii badań własnych, w którym uzasadniono wybór paradygmatu badawczego, orientacji metodologicznej i metod badawczych. Uszczegółowiono przedmiot i cel badań oraz problemy badawcze. Zwrócono uwagę na kwestię metod, technik i narzędzi badań własnych, jak również scharakteryzowano

grupę badawczą i kryterium doboru grupy. Uwzględniono również organizację badań i charakterystykę terenu badań.

Rozdział czwarty i piąty stanowi fundamentalną część rozprawy doktorskiej, ponieważ obejmuje rozbudowane studium empiryczne narracji badanych pochodzących z rodzin niepełnych oraz analizę i syntezę wyników badań własnych.

Rozprawa doktorska dedykowana jest dla wszystkich tych, którzy chcą zaktualizować lub poszerzyć swoją dotychczasową wiedzę na temat dorosłych dzieci z rodzin niepełnych. Dlatego też celowe jest dotarcie do eksperckich popularyzatorów nauki, jak również nieeksperskiego grona odbiorców.

Nikola Antosik-Kot